

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
медичної частини № 56 філії Державної установи «Центр охорони
здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України»
в Сумській області**

11.03.2026 – 12.03.2026

м. Київ, 2026

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 11.03.2026 – 12.03.2026 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування медичної частини № 56 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Сумській області (далі – медична частина).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Отрощенко Микола Петрович, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Драга Антоніна Олександрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Медична частина розташована на території державної установи «Роменська виправна колонія № 56» за адресою: Сумська обл., Роменський р-н, с. Перехрестівка, вул. Вишнева, буд. 19.

Медична частина забезпечує надання первинної та спеціалізованої медичної допомоги засудженим особам, зокрема проведення медичних оглядів, амбулаторного та стаціонарного лікування.

Керівництво: Білий Ігор Станіславович, в.о. завідувача медичної частини.

Штатна чисельність персоналу медичної частини складається із посад: завідувач медичної частини, лікар – 1 шт. одн., лікар загальної практики-сімейний лікар – 1,0 шт. одн., лікар-стоматолог – 1,0 шт. одн., лікар-психіатр – 0,5 шт. одн., лікар-рентгенолог – 0,5 шт. одн., лікар-фтизіатр – 0,5 шт. одн., лікар-хірург – 0,5 шт. одн., клінічний психолог – 0,5 шт. одн., фельдшер – 3,5 шт. одн., сестра медична стоматолога – 0,5 шт. одн., сестра медична – 2,0 шт. одн., лаборант – 1,0 шт. одн., лікар-інфекціоніст – 0,5 шт. одн.

Вакантними залишаються посади: завідувача медичної частини – 1 шт. одн., лікаря-стоматолога – 0,5 шт. одн., клінічного психолога – 0,5 шт. одн.

До складу приміщень медичної частини входять: приміщення для зберігання лікарських засобів, кабінети прийому лікарів, кабінет лікаря-стоматолога, кабінет замісної підтримувальної терапії, рентгенодіагностичний кабінет, клініко-діагностична лабораторія.

На момент відвідування у медичній частині проводяться ремонтні роботи кабінетів для прийому лікарів різних спеціальностей (фото 1).

Медична частина має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, отриману відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 31.08.2018 № 1581 за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, терапія, рентгенологія, психіатрія, інфекційні хвороби, стоматологія; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: лікувальна справа, лабораторна справа (клініка).

Договір про надання послуг з управління небезпечними відходами від 28.01.2026 № 13-01-26А укладено з товариством з обмеженою відповідальністю «ТАРКОМ ЕКОСЕРВІС».

На день відвідування на медичному обслуговуванні перебувала 331 особа. Установа є виправною колонією максимального рівня безпеки для тримання чоловіків, засуджених до позбавлення волі на певний строк та до довічного позбавлення волі.

У медичній частині установи забезпечено цілодобове чергування медичного працівника (фельдшера), який у разі необхідності надає первинну медичну допомогу.

Під час відвідування група НПМ мала можливість безперешкодно оглянути приміщення медичної частини, ознайомитись з умовами організації надання медичної допомоги засудженим особам, вивчати необхідну медичну документацію.

На день відвідування в установі перебувають 30 осіб із вірусом імунодефіциту людини (далі – ВІЛ), які отримують антиретровірусну терапію. Медичною частиною налагоджена взаємодія з Комунальним некомерційним підприємством Сумської обласної ради «Обласний клінічний медичний центр соціально небезпечних захворювань».

У медичній частині проводиться тестування на ВІЛ-інфекцію із забезпеченням перед- та післятестового консультування та веденням встановленої форми первинної медичної документації. Медичними працівниками забезпечується контроль за дотриманням терапії та моніторинг лабораторних показників. Пацієнти, які перебувають під медичним наглядом з приводу ВІЛ-інфекції або вірусних гепатитів, отримують лікування згідно з клінічними протоколами. Лікування проводиться за підтримки Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні.

За 2026 рік проведено 99 тестувань на ВІЛ-інфекцію за допомогою експрес-тестів. Дослідження на рівень вірусного навантаження та TORCH-інфекції (за наявності показань) здійснюються в лабораторії

Комунального некомерційного підприємства Сумської обласної ради «Обласний клінічний медичний центр соціально небезпечних захворювань».

Також у медичній частині виконується експрес - тестування для виявлення вірусних гепатитів В і С, зокрема, у 2026 році проведено обстеження на вірусні гепатити В і С 152 особам. У 1 особи виявлено вірусний гепатит В, а у 18 осіб – вірусний гепатит С.

З метою надання медичної допомоги пацієнтам із підтвердженим діагнозом вірусного гепатиту С медичною частиною отримано 10 курсів (схем) протівірусної терапії. Лікування таких пацієнтів передбачає застосування протівірусних препаратів, що забезпечують високий рівень вірусологічної відповіді та мінімізують ризик ускладнень.

У медичній частині наявний наказ Управління охорони здоров'я Сумської обласної державної адміністрації від 01.06.2019 № 443-ОД «Про організацію медичної допомоги затриманим, засудженим та взятим під варту особам, які утримуються в установах виконання покарань і попереднього ув'язнення в закладах охорони здоров'я Сумської області».

У медичній частині з 07 грудня 2024 року запроваджено комплексне лікування осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіюїдів із використанням препаратів замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ). Станом на 13 березня 2026 року ЗПТ отримують 8 осіб, які утримуються в установі.

На обліку в медичній частині перебуває 21 особа зі встановленою групою інвалідності: II група інвалідності – 6 осіб; III група інвалідності – 15 осіб.

Позитивною практикою є запровадження в установі посади старшого інспектора з дотримання прав засуджених осіб та запобігання катуванням у місцях несвободи. За його участі у взаємодії з Міністерством соціальної політики України та органами соціального захисту у 2025 році одного із засуджених осіб забезпечено сучасним протезом втраченої кінцівки. Зазначене свідчить про належну міжвідомчу взаємодію, спрямовану на реалізацію права на соціальний захист, забезпечення реабілітації та сприяння ресоціалізації засуджених осіб (фото 2).

Водночас у ході відвідування групою НПМ були виявлені недоліки в роботі медичної частини, які призводять до порушень прав ув'язнених і засуджених осіб.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

1. У дні відвідування медичної частини лікарі протягом дня відсутні на робочих місцях, що може свідчити про неналежну організацію надання медичної допомоги та порушення принципу її доступності, визначеного статтею 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я.

2. Під час конфіденційного спілкування групи НПМ із засудженими особами отримано повідомлення про ненадання належної медичної допомоги з

боку медичного персоналу (лікарів), що може свідчити про системні проблеми у функціонуванні медичної частини. Медична допомога забезпечується фельдшерами медичної частини.

3. Особливої уваги потребує питання дотримання конфіденційності медичної інформації. За інформацією, отриманою від засудженої особи, під час проведення медичних оглядів у кабінеті разом із медичною сестрою перебуває працівник установи. Водночас відповідно до пункту 2.4 Порядку II «Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту» (далі – Порядок), затвердженого спільним наказом МОЗ та Міністерства юстиції України (далі – МЮУ) 10.02.2012 № 239/5/104 медичні обстеження (огляди) осіб, узятих під варту, проводяться поза межами чутності і (якщо медичний працівник не бажає іншого в кожному конкретному випадку) поза межами видимості немедичного персоналу.

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – ЄКЗК) (СРТ/Inf(93)12-part) усі медичні обстеження ув'язнених повинні здійснюватися у такий спосіб, щоб немедичний персонал не міг чути, а за можливості – й спостерігати за обстеженням.

4. Група НПМ отримувала повідомлення про недотримання вимог професійної етики з боку фельдшера Н., який кричить, ображає, дозволяє собі нецензурну лексику під час спілкування з пацієнтами. Відповідно до вимог статті 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» серед професійних обов'язків медичних працівників є дотримання вимог професійної етики і деонтології та збереження лікарської таємниці.

5. Запис на прийом проводиться фельдшером щодня, проте через нерегулярну присутність лікарів на робочих місцях пацієнти не можуть вчасно отримати медичну консультацію (фото 3).

Відсутність своєчасного та ефективного лікування за наявності вираженого больового синдрому може розцінюватися як поводження, що не відповідає Стандартам, передбаченим статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та стандартам.

6. У порушення пункту 2.11 розділу II Порядку, затвердженого спільним наказом МОЗ та МЮУ від 10.05.2012 № 710/5/343, до форми первинної облікової документації № 025/о «Медична карта амбулаторного хворого», затвердженої наказом МОЗ від 14.02.2012 № 110, не додаються фотографії тілесних ушкоджень встановлених медичними працівниками наявних у засуджених осіб. Журнал обліку тілесних ушкоджень ведеться не за затвердженою формою (додаток 3 Порядку), а повідомлення про тілесні ушкодження передаються до чергового помічника начальника установи.

7. У порушення статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу» та Інструкцій до заповнення форм первинної облікової документації,

затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, під час вивчення медичної карти пацієнта виявлено, що не всі пацієнти, які отримують амбулаторну психіатричну допомогу у лікаря-психіатра, підписують форму первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду». Відсутність підписаної згоди вказує на те, що лікарем не задокументовано належним чином добровільне рішення пацієнта щодо методів діагностики та лікування.

Відповідно до стандартів ЄКЗК (СРТ/Inf(93)12-part), вільно висловлена згода та дотримання конфіденційності є основними правами особи. Вони також є особливо важливими для створення атмосфери довіри, яка є необхідною частиною у стосунках між лікарем і пацієнтом, особливо в місцях позбавлення волі, де ув'язнений не має можливості вільно вибирати лікаря.

8. У штаті медичної частини вакантна посада клінічного психолога, що ускладнює надання своєчасної та ефективної медичної допомоги у сфері психічного здоров'я засудженим особам, що може призвести до серйозних негативних наслідків для їхнього здоров'я.

У пункті 85 доповіді щодо проведеного візиту ЄКЗК в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року (СРТ/Inf (2024) 20) зазначено про необхідність посилення надання психологічної допомоги ув'язненим та засудженим особам, а також розвитку підготовки та ролі пенітенціарних психологів, особливо у частині терапевтичної клінічної роботи із засудженими. Необхідно докласти зусиль для набору клінічно підготовлених психологів, які повинні бути частиною медичної команди.

9. Групою НПМ зафіксовано порушення побутового характеру. Зокрема, у кабінетах прийому лікарів відсутнє гаряче водопостачання, а кабінет прийому пацієнтів не забезпечено належним обладнанням для миття рук, що не відповідає вимогам розділу V Державних санітарних норм і правил «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу» затвердженого наказом МОЗ від 02.04.2013 №259.

10. У медичній частині виявлено невідповідність організації інфекційного контролю вимогам чинного законодавства України у сфері охорони здоров'я та протидії інфекційним захворюванням. Зокрема, інфекційний ізолятор, призначений для розміщення пацієнтів, хворих на туберкульоз та інші інфекційні захворювання, облаштований з порушенням вимог Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз, затвердженого наказом МОЗ від 01.02.2019 № 287. Відповідно до зазначеного Стандарту, у медичних закладах мають бути забезпечені належні адміністративні, інженерні та індивідуальні заходи інфекційного контролю, спрямовані на запобігання поширенню туберкульозної інфекції, у тому числі належна ізоляція осіб із підозрою або підтвердженим діагнозом інфекційних захворювань, ефективна вентиляція приміщень, розмежування потоків пацієнтів та дотримання протиепідемічного режиму.

Водночас фактичний стан інфекційного ізолятора не забезпечує дотримання зазначених вимог, що створює ризики поширення інфекційних захворювань серед пацієнтів та персоналу медичної частини. Такі недоліки також суперечать положенням статті 30 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», відповідно до якої заклади охорони здоров'я зобов'язані забезпечувати проведення необхідних санітарно-протиепідемічних заходів, а також вимогам статті 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я, яка гарантує особам право на безпечні та належні умови отримання медичної допомоги (фото 4).

11. У порушення Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила № 584), у кабінетах медичної частини, де зберігаються лікарські засоби, прилади для вимірювання температури та вологості (гігрометри), які повинні використовуватися для щоденного моніторингу, не підтримуються у робочому стані, оскільки не наповнюються водою. Зазначене порушує вимоги пункту 4 розділу II Правил № 584, що фактично унеможливорює коректне вимірювання рівня вологості у приміщенні, створює ризик зберігання лікарських засобів з відхиленням від умов, установлених виробником, та в подальшому може негативно вплинути на їх якість, безпечність та ефективність (фото 5).

12. Під час вибіркової перевірки у кабінеті лікаря стоматолога виявлені вироби медичні із завершеним терміном придатності (фото 6). Відповідно до пункту 6 розділу II глави 2 Методичних рекомендацій щодо ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я, затвердженого наказом МОЗ від 09.09.2014 № 635, медичні вироби з терміном придатності, що минув, підлягають вилученню з обігу та списанню з балансу. Наявність таких виробів свідчить про неналежний контроль за використанням медичних виробів, що може становити загрозу життю і здоров'ю пацієнтів у разі їхнього застосування.

13. Виявлено порушення природоохоронного законодавства, яке регулює питання зберігання, перевезення та утилізації медичних виробів. Зазначене порушує вимоги розділу IX Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів», затверджених наказом МОЗ від 31.10.2024 № 1827, у медичній частині відсутнє приміщення для зберігання медичних відходів.

14. У порушення розділу VIII Державних санітарних норм і правил «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу», затверджених наказом МОЗ від 02.04.2013 № 259, приміщення медичної частини потребують проведення ремонтних робіт: стіни мають відлущення, наявні тріщини, що унеможливорює належну дезінфекційну обробку приміщень медичної частини (фото 7).

15. У порушення Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, у приміщеннях медичної частини відсутня протипожежна сигналізація. Наявна лише у кабінеті ЗПТ. Зазначене підвищує ризик пожежної небезпеки та створює загрозу життю ув'язнених осіб у разі виникнення пожежі.

16. Групою НПМ встановлено відсутність інформаційних стендів у медичній частині із відомостями про права та обов'язки пацієнтів, а також контактною інформацією органів та посадових осіб, до яких можна звернутися. Зазначене обмежує можливість засуджених осіб реалізовувати своє право на звернення та захист.

17. У порушення вимог Державних будівельних норм України ДБН В.2.2 - 40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», не створено умов для утримання осіб з інвалідністю та осіб, які належать до маломобільних груп населення. Зокрема відсутні підйомники, пандуси, ліфти, тощо, що робить приміщення медичної частини не доступними для маломобільних осіб (фото 8).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Міністерству юстиції України:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності медичної частини № 56 філії Державної установи «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Сумській області;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав засуджених у діяльності медичної частини № 56 філії Державної установи «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Сумській області.

Державній установі «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» забезпечити:

постійну присутність лікарів у медичній частині відповідно до затвердженого графіка роботи, або організувати їх заміщення, з метою гарантування доступності медичної допомоги;

усунення недоліків в організації надання медичної допомоги, зокрема участь лікарів у наданні первинної медичної допомоги та контроль за якістю її надання;

кабінети прийому пацієнтів належними умовами для гігієни рук медичного персоналу;

дотримання конфіденційності під час проведення медичних оглядів, виключивши присутність немедичного персоналу, окрім випадків, коли це

обґрунтовано медичними працівниками, відповідно до вимог чинного законодавства та стандартів ЄКЗК;

забезпечити дотримання норм професійної етики та деонтології, а також організувати відповідне навчання персоналу;

своєчасний доступ пацієнтів до лікарів, у тому числі шляхом оптимізації системи запису на прийом та контролю за її виконанням;

ведення медичної документації у відповідності до вимог законодавства (забезпечити фотофіксацію тілесних ушкоджень, журнали обліку вести у встановлених формах);

отримання та належне документування інформованої згоди пацієнтів на психіатричну допомогу відповідно до вимог законодавства;

укомплектування штату медичної частини, зокрема клінічним психологом;

належні побутові умови у медичній частині, зокрема наявність проточного водопостачання у всіх кабінетах;

організацію інфекційного контролю у відповідності до вимог законодавства;

належні умови зберігання лікарських засобів;

справність приладів контролю температури та вологості;

вилучення з обігу медичних виробів із завершеним терміном придатності та посилити контроль за їх обліком і використанням;

належне поводження з медичними відходами, у тому числі облаштувати спеціальне приміщення для їх зберігання відповідно до санітарних норм;

приміщення медичної частини системою протипожежної сигналізації відповідно до вимог законодавства;

розміщення у медичній частині інформаційні стенди з відомостями про права пацієнтів та контактами органів для звернень у разі їх порушення;

доступність медичної частини для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до державних будівельних норм.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи НПМ

головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Олена БАРДАШ

Фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

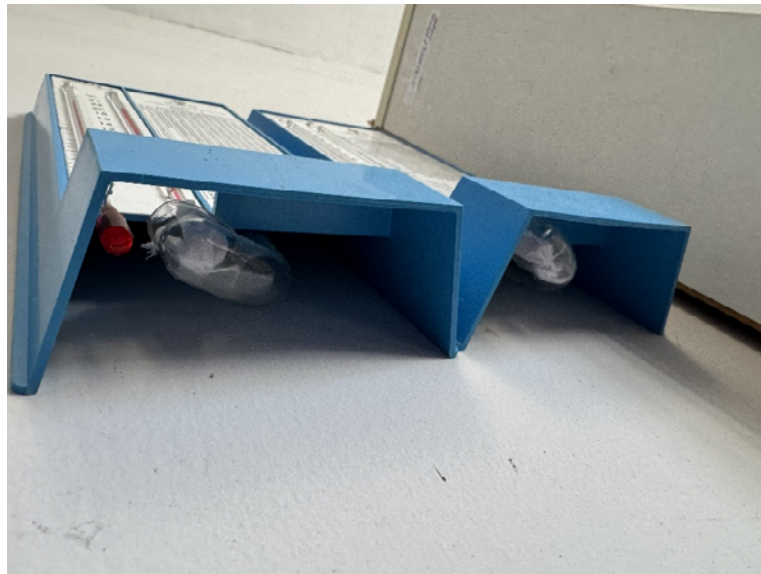

Фото 6

Фото 7

Фото 8

